

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Leckeírás-másolás

Egy tavaszi délután így szólt hozzám Gyopár, a bátyám: „Most felszerelhetnénk a hintát! Gyere!” Fel tudta volna szerelni egyedül is, hiszen ezermester volt, de szerette, ha segédkezem neki, és utasításokat adhat nekem. Rendszerint meg is szoktam szerezni neki ezt az örömet. Most azonban kénytelen voltam elutasító választ adni: „Csak később segíthetek! Meg kell írnom előbb a nyelvtant.” „Még korán van! Ha felszereltük, megírod.” „Ne haragudj, de nem csinállok addig egyebet, amíg el nem készültem minden leckémmel!” Már ez is bosszantotta. Habozott egy ideig, belenézett ő is a könyvébe, aztán felkapta a fejét. „Hát mi van feladva nyelvtanból?” „A határozói mellékmondatok. Tíz mellékmondatot kell írni, minden fajtából kettőt: hely-, idő-, mód-, ok-, cél-. Elgondolkodott, aztán villant egyet a tekintete. „Ha csak ez a baj, ezen könnyen segíthetünk!”

A szekrényéhez lépett, elővett egy irkát, lapozott, keresgélt benne, aztán elém tette: „Tessék!” Meglepődtem. A leckének, amelyet mutatott, ez volt a címe: Határozói mellékmondatok. Minden fajtából kettő. Gyopár mosolygott: „Nem emlékszik arra a tanító bácsi, miket írtam én három évvel ezelőtt. Másold le gyorsan, és már mehetünk is csinálni a hintát.”

Kitekintettem az ablakon. Gyönyörű tavaszi délután volt. Vágyódtam hintát szerelni a kertben. De Gyopárra tekintettem, és észrevettem az arcán, milyen mohón kívánja, hogy beleegyezzem a csalásba. Most már könnyebb volt beszuknom, és visszaadnom ne-

ki a füzetét: „Köszönöm, de nem teszem. Ha nem magam találom ki a mondatokat, nem leszek otthonos köztük.” Felfortyant. Nagyobb mértékben, mint illett az ügyhöz. „Ostoba! Eddig is tudtad, mi a különbség hely, idő, mód, ok és cél között. Tessék azonnal lemásolni, és jönni!” Annak érdekében, hogy leplezze mennyire fontos neki, hogy csaljak, hangját tréfássá színlelve hozzátette: „Azt a hét meg a nyolc!”

Most már elmosolyodtam: „Hiába iparkodol, Gyopár, hagyd is abba, mert most is csak az lesz a vége, ami a múltkor, hogy nem én, hanem te csalsz vagy hazudsz, és aztán szégyelled magad.” A vörösség, amely előntötte az arcát, biztosított róla, hogy most is azt kísérelte meg, amit már kétszer is, háromszor is, hogy rávegyen engem valami csalásra vagy hazudozásra, hogy ne kelljen értékesebbnek tartania engem önmagánál. Természetesen nem ismerte el, hogy az volt a célja. Erőltetett nevetéssel, de megvonagló szájjal felkiáltott: „Ha! Te nem vagy épeszű!” Kiment a szobából.

Még csak a két helyhatározó mondatot találtam ki, és írtam le először csak egy külön papírlapra, amikor hevesen megkopogtatták a nyitott ablak üvegét: „Mohácska! Légy szíves, írd gyorsan egy versikét édesapa születésnapjára!” A kis Bubacs állt odakinn. Nem utasíthattam el. Gondoltam, még rövid is lesz neki a délután, hogy megtanulja. Kieszelttem a versikét – kellett rá majdnem egy óra –, letisztáztam, és átadtam neki. „Ma mondd el?” Rám bámult. „Ma? Dehogyan, jövőre.”

Alighogy Bubacs elment, sírva bejött egy kislány, Lila Cica. Letette a két határozói mondatra a babáját, a papírlap üres részére meg külön a baba fejét: „Csináld meg, Moha, nagyon kérlek, ezt csak te tudod jól megjavítani.” Szerettem volna azt mondani, hogy majd később, de sírt. Meg azt is hittem, hogy néhány perc alatt elkészülök vele. De mire elkészültem, már kiáltott édesanyánk a verandán: „Uzsonnázni!” Uzsonna után meg így szólt hozzám: „Légy szíves, kislány! Menj el ide a lapos szikla környékére, hallom, hogy ott most sok gomba van, vargánya. Gombapörköltet szeretnék vacsorára. Tudta, hogy egy óra hosszat foglalkoztam a babával tanulás helyett, nem kérhettem hát, hogy ne kelljen mennem, hadd írjam meg a leckét. A lapos szikla környékén azonban sem vargányát, sem másféle gombát nem találtam. Félórai keresgélés után hazamentem.

Édesanyám meg sajnálkozott. „Hm! Úgy látszik, délután már leszedte valaki.” Most már nagyon nyugtalanul siettem a szobánk felé, az üres papírlap

felé. De megnyílt a műhelyajtó, és édesapám kiszólt: „Moha! Kigurult egy kis világoskék kövecske! Légy szíves, keresd meg! Te nagyszerűen tudsz rendszerrel kutatni! Mindent biztosan megtalálsz!” Édesapánk ötvösmester volt. Ékkövekkel is dolgozott, de nem igen ejtette el azokat. Mondta most is: „Gyopár nézegette itt, az ő kezéből esett ki.” Egy gondolat hirtelen abbahagyatta velem a keresést: „Gyopár mondta édesapámnak, hogy én keressem meg, mert rendszeres vagyok?” Édesapánk nevetett: „Ő mondta, csakugyan!”

Mihelyt megtaláltam a kövecskét, visszasiettem a konyhába édesanyánkhöz. „Ugye Gyopár újságolta, hogy sok vargányát látott a lapos szikla környékén?” „Gyopár, csakugyan, de megkért, hogy téged küldjelek, mert őt Toboz sakkozni várja.” Átfutottam Lila Cica-hoz. „Lila Cica! Gyopár mondta neked, hogy csak én tudom jól visszatenni a baba fejét?” „Hát ha már úgyis tudod, ő mondta! De azt is mondta, hogy ne mondjam neked, hogy ő törte le, mert akkor nem teszed vissza!” Elszaladtam a kis Gubacshoz. Már ágyban volt. „Gyopár mondta neked, hogy kérj tőlem versikét?” Ijedten nézett rám. „Honnan tudod? Én nem mondtam meg.”

Futottam haza, de még mindig nem ülhettem le a határozói mellékmondatok mellé. A vacsoraasztalhoz kellett ülnöm. De hiába ültem a vacsora után is, és hiába mosdás után is, mert Ugri Bugri, az öcskös játéktrombitát szerzett valahonnan, és folytonosan fújta! „Gyopártól kaptad ezt a csodahangszert?” Ekkor nyitott be Gyopár. Jött lefeküdni. Hallotta a kérdést, és diadalmasan mosolygott. Ugri Bugri meg trombitált. Fél óra múlva édesapánk nyitott be. „Oltsátok már el a lámpát! Aludjatok! Feküdj már le te is, Moha! Ha van még leckéd, mert látom, írsz, kelj fel inkább holnap reggel korábban.” Gyopár készségesen

ajánlkozott: „Majd én felébreztem, édesapám!”

Bízam is ebben erősen, noha huncutságok sorát találta ki, hogy ne írassam meg a leckét, hanem kénytelen legyek lemásolni, mert tudtam, hogy ezt akarja. A felébreztést édesapának ígérte meg, hittem hát, hogy nem meri megszegni. Reggel mégis ajtócsukódásra ébredtem. Már sem Gyopár, sem az öcskös nem volt a szobában. Az órára pillantottam, és rémülten ugrottam ki az ágyból.

A konyhában Gyopár gúnyos mosollyal felelte számon kérő szavaimra: „Ah, sajnáltalak felkelteni, olyan jól aludtál. De arra még mindig van idő, hogy lemásold. Diktálom! Gyere!” Most az én szám vonaglott meg: „Köszönöm! Nem kell. Inkább ne legyen semmi az irkában!” Amikor lapozta is az irkát a tanító bácsi, még mindig azon törtem a fejem, mivel okoljam meg, hogy nem írtam meg a leckét. A tanító bácsi hosszasan nézte az utolsó leírt oldalt. Aztán elégedetten bólintott: „Hibátlan! Kítűnő!”

Gyopár osztálya ugyanabban a teremben tanult. A tanító bácsi váltakozva foglalkozott velünk is, a nagyokkal is. Önkéntelenül is Gyopárra ugrott hát a tekintetem, és megdöbbenve láttam, hogy ujját az ajkára szorítva figyelmeztetett. „Hallgassak, el ne áruljam őt! Hogy mit ne áruljak el róla, most már tudtam. Azt, hogy be-

másolta a füzetembe, alighanem hajnalban, amikor még aludtam, a határozói mellékmondatokat. Az az ajak és a rászorított ujj ravaszul és diadalmasan mosolygott: „Íme, mégiscsak sikerült csalóvá tenni engem.”

A tanító bácsi ismét bólintott: „Kítűnő” – és nyúlt a piros ceruza után, hogy odaírja a lecke alá: jeles. Én pedig megrémültem: ha hallgatok, csalok, ha megmondom az igazat, ártok Gyopárnak. A piros ceruza meg közeledett a papiros fölé. De abban a pillanatban, amikor hozzá is ért, megtermett az agyamban a megoldás módja, és felkiáltottam: „Tanító bácsi, kérem! Ne tessék odaírni a jelest, mert ezt nem én írtam!” A terem felmorajlott. A tanító bácsi elkomolyodva rám tekintett: „Hát ki írta?” „Ne tessék haragudni, de ezt nem mondhatom meg.” Az egész terem Gyopárra nézett, a tanító bácsi is. Ez nagyon bántott, ez nem jutott eszembe előre. A tanító bácsi megkérdezte: „Gyopár? Csak nem te írtad?!” Gyopár a haja tövéig elvörösödve állt fel: „Nem én írtam.” A fiúk mosolyogtak, majdnem nevettek.

A tanító bácsi gondolkodott, aztán hozzám fordult: „Miért nem írtad meg a leckét?” Az igazat feleltem most is. „Valami mindig közbejött.” A fiúk most már hahotáztak, nevetett a tanító bácsi is. „De ma délután megírom, pótolom.” A tanító bácsi bólintott. „Helyes! Ez magától értetődő. Ma azonban nincs meg a leckéd, tehát szekunda.” Be is írta a legrosszabb osztályzatot a hibátlan határozói mellékmondatok alá. De rögtön elővette a zsebkönyvét is: „Magaviseletből azonban kapsz egy jelest.”

Délben hazafelé menet Gyopár nagyon csöndes volt. Velem viszont madarat lehetett volna... no rosszul ne mondjam – mert azt hiszem, fogatni nem. Inkább szabadon engedtetni a világ összes kalitkalakóit.